

Kolarin kunta

Isopäälontie 2

FI-95900 Kolari

kirjaamo@kolari.fi

Viite: Asianumero KRI/1140/10.02.02/2023

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto, Ylläksen osayleiskaavan uudistaminen, Kolarin kunta, Niesaselän Natura-alue (FI1300706, SAC), Kolari

Kolarin kunta on pyytänyt 27.5.2026 Lupa- ja valvontavirastolta (myöhemmin myös LVV) lausuntoa Ylläksen osayleiskaavan uudistamiseen liittyvästä täydennetystä Natura-arvioinnista (Natura-arviointi – Niesaselkä FI1300706 SAC). Natura-arviointi on päivätty 28.4.2026 ja sen on laatinut Sweco Finland Oy. Kaava sijoittuu osittain Niesaselän Natura-alueelle.

Täydennetty Natura-arviointi koskee 18.4.2023 päivättyä kaavaluonnosta ja siihen liittyvää kaavaselistusta (Kolarin kunta, Sweco Finland Oy). Kaavaluonnokseen liittyen on tehty aiemmin Natura-arviointi (päivätty 28.2.2024), jota Lapin ELY-keskus on arvioinnista 5.11.2024 antamassaan lausunnossa (LAPELY/3216/2024) edellyttänyt täydennettäväksi. Nyt käsillä oleva lausunto koskee täydennettyä Natura-arviointia.

1 Niesaselän Natura 2000-alue (FI1300706, SAC)

Niesaselkä kuuluu Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue). Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena seitsemän luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä: humuspitoiset järvet ja lammet (3160), pikkujoet ja purot (3260), vaihtumissuot ja rantasuot (7140), lähteet ja lähdesuot (7160), aapasuot (7310), luonnonmetsät (9010) ja puustoiset suot (91D0). Tietolomakkeella mainittujen lisäksi Natura-alueelta on maastokartoituksissa löytynyt luontodirektiivin liitteen I luontotyypeistä lettoja (7230), silikaattikallioita (8220), lehtoja (9050) ja luontotyyppi niukka-keskiravinteiset järvet (3130). Natura-alueen suojeluperusteena ei ole luontodirektiivin liitteessä II mainittuja lajeja. Natura-alueelta on kuitenkin tehty havaintoja luontodirektiivin liitteen II lajeihin kuuluvista lapinleimistä ja saukosta.

Niesaselän Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan alueella vallitsevien luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen säilyttämistä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

Natura-alue kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelmaan. Alue on kokonaan Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa ja sen perustamista luonnonsuojelualueeksi valmistellaan osana Länsi-Lapin säädösvalmistelua.

1.1 Natura-arviointi

Arvioinnin kohteena oleva suunnitelma

Kolarin Ylläksen osayleiskaavan uudistuksessa päivitetään vuonna 2008 lainvoiman saanut Ylläksen ydinalueen voimassa oleva yleiskaava. Suunnittelualue sijaitsee Kolarin kunnan koillisosassa ja on kokonaisuudessaan voimassa olevan Ylläksen osayleiskaavan aluetta. Alueen pinta-ala on noin 196 km².

Suunnittelualueelle laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaavamuutos, jonka tavoitevuosi on 2040+. Kunnan mukaan Ylläksellä on tarvetta uusiin asemakaavoihin ja asemakaavan uudistuksiin, joiden liittäminen kokonaisuuteen tarvitsee ohjeekseen ajan tasalla olevan osayleiskaavan. Kunnan mitoitustavoite on voimassa olevan osayleiskaavan mukainen, jonka tavoitteena on 35 000 vuodepaikkaa jo vuoteen 2020 mennessä ja 50 000 vuodepaikkaa vuoteen 2040 mennessä. Kunnan tavoite on rakentamisen mahdollistavien aluevarausten osalta edelleen saman suuntainen. Tällä hetkellä arvioidaan, että alueella on yhteensä noin 23 000 vuodepaikkaa, eli kaavalla tavoitellaan rakentamisen kaksinkertaistamista. Kaavassa vaiheistetaan rakentamiselle tarkoitettuja alueita ensisijaisiin, eli noin puolet vuoteen 2040 mennessä toteutettaviin, sekä näiden laajentumisalueisiin ja mahdollisiin reservialueisiin.

Asukkaiden määrä Ylläsjärven kylässä nousisi noin 300 asukkaasta noin 800 asukkaaseen, Äkäslompolon kylässä noin 800 asukkaasta 1700 asukkaaseen ja Luosujärven kylässä noin 30 asukkaasta 50 asukkaaseen ensisijaisilla aluevarauksilla. Kokonaisuudessaan tavoitellaan laajentumis- ja reservialueet mukaan lukien 4500 asukasta.

Potentiaaliset asuinrakentamisen ja matkailurakentamisen alueet ja niiden laajentumisalueet on osoitettu olemassa olevien alueiden välittömään läheisyyteen kyläkeskusten tuntumaan.

Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä ja osin kaava-alueella sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluva Niesaselän Natura-alue (FI1300706). Kaava-alueeseen sisältyy Natura-alueesta noin 600 hehtaaria, joka on noin 30 % Natura-alueen pinta-alasta. Kaavassa Natura-alue Niesaselkä on osoitettu suojelualueeksi SL-3 merkinnällä. Muita Natura-aluetta koskevia merkintöjä kaavaehdotuksessa ei ole. Natura-alueelle tai sen lähialueelle ei ole kaavassa osoitettu uusia retkeily- tai kelkkareittejä.

Arvioinnissa esitetty näkemys Natura-alueeseen kohdistuvista vaikutuksista

Aineistot ja menetelmät

Natura-arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon, eikä arviointia varten ole tehty maastoselvityksiä Natura-alueella. Arvioinnin aineistoina on käytetty mm. Natura-tietolomaketta, suojelualueen biotooppikuviotietoja ja alueen kaavojen laatimisen

yhteydessä aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä. Niesaselän Natura-alueen biotooppikuvioiden kartoituksia on tehty vuosina 2008 ja 2013.

Natura-arviointia on täydennetty luontotyyppitiedon osalta tarkentamalla luontotyyppien sijoittumista kaava-alueella sekä esittämällä luontotyyppien edustavuuskartta.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Kaavassa ei ole osoitettu rakentamista Natura-alueelle, joten suunnitelmasta ei kohdistu suoria vaikutuksia Natura-alueelle.

Kaavan vaikutukset Natura-alueelle arvioidaan vähäisiksi ja pääosin epäsuoriksi. Mahdolliset vaikutukset liittyvät erityisesti liikkumisen lisääntymiseen. Yleiskaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kävijämäärä Ylläksen alueella todennäköisesti kasvaa, ja tällä voi olla välillisiä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin.

Arvioinnissa tunnistettuja vaikutusmekanismeja ovat kasvillisuuden kulumisen tallauksen seurauksena, eläimistöön kohdistuva lisääntynyt häiriö, valaistus- ja kosteusolojen muuttuminen rakennusalueiden ympäristössä puuston poiston, maanmuokkausten ja rakennusten vuoksi sekä rakentamisaikaisista valumavesistä tai hulevesistä aiheutuva vesiluontotyypeihin kohdistuva kuormitus.

Rakentamisen vaikutukset kohdistuvat rakentamisalueille tai niiden lähiympäristöön, mutta välilliset vesistövaikutukset voivat ulottua laajemmalle alueelle. Rakentamista ei ole kuitenkaan osoitettu niin lähelle Natura-aluetta, että siitä aiheutuisi Natura-alueelle ulottuvia välillisiä vaikutuksia.

Rakentaminen ja lisääntyvä ihmistoiminta voivat vaikuttaa heikentävästi ekologisiin yhteyksiin eri alueiden välillä joko suorana estevaikutuksena tai häiriön lisääntyessä ja eläinten karttaessa tiettyjä alueita.

Ihmisten liikkumiseen liittyvää vaikutusaluetta ei ole tarkasti rajattu, mutta liikkumisen vaikutusten arvioidaan olevan voimakkaimmat kaava-alueen läheisyydessä sekä reittien taukopaikoilla ja polkujen ympäristössä.

Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset

Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit

Kaava-alueella tai sen vaikutusalueella esiintyy seuraavia luontotyypejä: pikkujoet ja purot (3260), vaihettumissuot ja rantasuot (7140), lähteet ja lähdesuot (7160), aapasuot (7310), luonnonmetsät (9010) ja puustoiset suot (91D0).

Kaava-alueelle sijoittuvat Natura-luontotyytit on täydennetyssä Natura-arvioinnissa esitetty yleispiirteisellä biotooppikuviokartalla ja lisäksi luontotyytin lähteet ja lähdesuot esiintyminen tarkemmin peruskartalla.

Välillisiä kulumisvaikutuksia voi kohdistua seuraaviin luontotyypeihin: vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, aapasuot, luonnonmetsät, puustoiset suot sekä pikkujoet ja purot. Luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset eivät arvioinnin mukaan ole merkittäviä.

Luontotyypeille vaihettumissuot ja rantasuot, aapasuot ja puustoiset suot ei kohdistu suurta kulumisvaikutusta, koska ne eivät ole alueella kulkijoille houkuttelevia, eikä retkeilijöiden määrän arvioida lisääntyvän merkittävästi. Natura-alueella sijaitseva ja maastokarttaan merkitty luontopolku sijoittuu osin luontotyypeille aapasuot, puustoiset suot ja luonnonmetsät, mutta polku on virallisesti lakkautettu, eikä sinne ohjata retkeilijöitä, joten retkeilijöiden määrän ei arvioida lisääntyvän huomattavasti. Aapasoiden osalta luontopolku sivuaa kuutta kuviota, joissa soiden yli menevä osuus on ollut pitkostettu. Luontopolun vaikutusalueella on alle prosentti luonnonmetsien pinta-alasta ja muutoin liikkuminen luontotyyppillä tapahtuu jokaisen oikeuksien nojalla, sillä luontotyyppin alueella ei ole merkittäviä reittejä.

Moottorikelkkareitti sijoittuu osittain luontotyypeille puustoiset suot ja aapasuot, mutta vaikutukset kohdistuvat vain pieneen osaan luontotyyppien pinta-alasta, eikä uusia kelkkareittejä osoiteta kaavassa.

Luontotyyppin pikkujoet ja purot lähellä ei ole polkuja, ja luontotyyppin kuviot ovat pääosin vaikeasti saavutettavia etenkin lumettomaan aikaan. Näin ollen on epätodennäköistä, että liikkujien määrät lisääntyisivät niin paljon, että luontotyyppille aiheutuisi merkittäviä heikentäviä vaikutuksia.

Luontotyyppin lähteet ja lähdesuot osalta luontopolun vaikutusalueelle sijoittuu neljä lähdetä, joiden pinta-ala on yhteensä noin 8 % luontotyyppin kokonaisalasta Natura-alueella. Arvioinnin mukaan kaavasta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia luontotyyppille, koska vaikutusalueella oleva luontopolku on lakkautettu, uusia retkeily- tai matkailutoimintoja ei osoiteta, eikä talviaikaisen koiravaljakkoajoreitin arvioida heikentävän lähteiden tilaa. Lähteiden ja koiravaljakkouran tilan seuranta on kuitenkin suositeltavaa.

Lettoihin, silikaattikallioihin, lehtoihin ja niukka-keskiravinteiset järvet -luontotyyppiin, joita ei ole mainittu Natura-tietolomakkeella alueen suojeluperusteena, ei arvioida kohdistuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Alueen suojelun perusteena ei ole yhtään lajia.

Yhteisvaikutukset

Kaavan yhteisvaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon alueen muut kaavat ja retkeily.

Hannukaisen kaivosalueesta ei sitä koskevassa kaavaehdotuksessa tehtyjen selvitysten mukaan aiheudu vaikutuksia Niesaselän Natura-alueelle.

Arvioinnin mukaan kaavasta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia luontotyypeihin tai lajeihin, mutta vähäiset vaikutukset ovat mahdollisia.

Lieventämistoimet ja seuranta

Arvioinnissa esitettyjä lieventämistoimia ihmisten liikkumisesta johtuvan kasvillisuuden kulumisen vähentämiseksi ovat liikkumisrajoitukset herkimmillä alueilla, liikkumista ohjaavat rakenteet sekä liikkumisen ohjaaminen merkityille reiteille. Tärkeitä toimenpiteitä ovat lisäksi reittien merkintä, ylläpito ja kunnostus sekä taukopaikkojen ylläpito, joiden avulla kävijöiden liikkumista voidaan ohjata hallitusti. Reittien ulkopuolella tapahtuvan luvattoman maastoliikenteen ehkäisemisessä tehokkain keino on alueen käytön valvonta. Vaikutuksia voidaan vähentää myös tiedotuksen, opastuksen ja matkailijoiden ohjeistamisen avulla, mukaan lukien retkeilyetiketin edistäminen. Kaavassa ei kuitenkaan voida osoittaa Natura-alueen käyttöä ohjaavia toimenpiteitä, vaan alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaa Metsähallitus.

Tällä hetkellä Niesaselän Natura-alueella ei ole merkittyjä reittejä tai retkeilyrakenteita. Alueen pohjoisosaan sijoittunut luontopolku on lakkautettu ja Tuorekurun autiotupa suljettu huonokuntoisena. Alueelle ei osoiteta virkistyspalveluja kaavassa. Arvioinnin mukaan retkeilytoimintojen lakkauttaminen on tehokas retkeilystä aiheutuvien vaikutusten lieventämistoimenpide, eikä Niesaselän alueella ole enää tarvetta muille lieventämistoimenpiteille.

Kaavan vaikutuksia Natura-alueen eheyteen voidaan vähentää ja lieventää säästämällä mahdollisimman paljon luonnontilaista ympäristöä Natura-alueiden läheisyydessä.

Vaikutusten lieventämiseksi olennaista on myös luonnon tilan säännöllinen seuranta, jotta tarvittavia toimenpiteitä ja muutoksia voidaan tehdä ajoissa.

Arvioinnin epävarmuustekijät

Natura-lomakkeen ja Metsähallituksen biotooppikuviotietojen välillä on eroavaisuuksia luontotyyppien pinta-aloissa. Kaikkia Natura-luontotyypejä ei ole inventoitu maastossa, minkä vuoksi tiedot voivat olla epätarkkoja tai virheellisiä. Niesaselän biotooppikuvioaineisto on kerätty vuosina 2008 ja 2013, joten luontotyyppitieto ei ole kaikilta osin ajantasaista.

Arvioinnin mukaan kaavan mahdollisesti aiheuttamien epäsuorien vaikutusten ennakointi on vaikeaa. Kaavan mahdollistaman lisärakentamisen myötä kävijöiden määrä voi kasvaa paitsi Ylläksellä, myös Niesaselän Natura-alueella, mutta kävijämäärien kasvua on vaikea ennustaa.

Natura-alueella mahdollisesti tapahtuvan luvattoman käytön, esim. moottorikelkkailun tai maastopyöräilyn vaikutuksia ja kohdistumista yksittäiseen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiesiintymään on vaikea arvioida.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Kaavahankkeella ei arvioida olevan heikentävää vaikutusta Natura-alueen eheyteen, mutta rakentaminen ja metsien mahdollinen pirstoutuminen heikentää ekologisia yhteyksiä alueiden välillä. Vaikutus on kuitenkin vähäinen eikä näin ollen merkittävä. Vaikutus on todennäköisesti hieman voimassa olevaa yleiskaavaa vähäisempi.

1.2 Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista

Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa edellytetty arviointimenettely on toimeenpantu luonnonsuojelulain 35 §:llä. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Euroopan unionin oikeuskäytännön mukaan asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (mm. asiat C-236/01, kohdat 106 ja 113, C-127/02, kohta 59, C-304/05, kohta 69). Arviointia ei voida pitää asianmukaisena, jos alueen luontotyyppejä ja lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia eivätkä ajantasaisia (mm. asia C-43/10, kohta 115). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen. Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa (mm. asiat C-127/02, C-6/04, C-98/03, C-538/09).

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointi ei ole kaikilta osin laadittu asianmukaisesti sen arvioimiseksi, heikentääkö arvioitu suunnitelma niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Niesaselän Natura-alue on hyväksytty Natura 2000 verkostoon, vaan siinä on seuraavaksi lausunnossa käsiteltäviä puutteita. Arvioinnin puutteet koskevat luontotyyppiaineiston ajantasaisuutta, vaikutusalueiden määrittelyä, yhteisvaikutuksia, lieventämistä ja seuranta.

Arvioinnin toteuttamistapa

Suunnitelman kuvaus

Kaava-alueen kuvausta on tarkennettu aiempaan Natura-arviointiin verrattuna. Arvioinnissa on esitetty nähtävillä olleesta kaavaluonnoksesta laadittu kaavaehdotuksen kartta, josta käy ilmi Natura-alueella olevat kaavamerkinnot. Kaavaehdotuskartassa Natura-alue Niesaselkä on osoitettu suojelualueeksi SL-3 merkinnällä. Muita Natura-

aluetta koskevia merkintöjä kaavaehdotuksessa ei ole. Natura-alueella ei ole eikä sille ole kaavassa osoitettu virallisia retkeilyreittejä tai luontopolkuja. Kaavaan on merkitty pääasiassa Natura-alueen ulkopuolelle sijoittuva moottorikelkkareitti.

Lupa- ja valvontavirasto pitää suunnitelmassa on esitettyjä tietoja riittävinä Natura-arvioinnista lausumiseksi.

Käytetyt aineistot

Natura-arviointia varten ei ole tehty maastoselvityksiä. Lapin ELY-keskus on aiemmasta Natura-arvioinnista 5.11.2024 antamassaan lausunnossa (LAPELY/3216/2024) edellyttänyt Natura-arviointia täydennettäväksi luontotyyppitietojen osalta ja todennut maastoselvitysten olevan tarpeellisia.

Arvioinnissa käytetty Metsähallituksen biotooppiaineisto on kerätty vuosina 2008 ja 2018. Natura-arvioinnin on perustuttava ajantasaiseen tietoon. Mikäli Natura-arviointi tehdään yksinomaan Metsähallituksen biotooppiaineiston pohjalta, tulisi ratkaisu perustella Natura-arvioinnissa. Arvioinnissa käsiteltyjä luontotyyppisiä koskevat tiedot eivät ole kaikilta osin ajantasaisia. Luontotyyppitietoja olisi tullut täydentää maastoselvityksin.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Arvioinnissa on tunnistettu ja perusteltu hyvin alueen suojeluperusteisiin vaikuttavat vaikutusmekanismit. Arviointi on kohdistettu suojelun perusteena oleviin yksittäisiin luontotyypeihin sekä kokonaisuutena Natura-alueen eheyteen ja ekologiseen koskemattomuuteen.

Vaikutusalueiden määrittely on puutteellinen. Vaikutusalueita on kuvattu sanallisesti luontotyyppikohtaisesti, mutta ei esitetty kartoilla. Täydennetyssä arvioinnissa on kuitenkin esitetty arvioita siitä, kuinka suureen osaan luontotyyppin pinta-alasta vaikutukset kohdistuvat. Vaikutusalueista on edellä mainitut seikat huomioon ottaen mahdollista saada käsitys arvioinnissa esitettyjen tietojen perusteella.

Epävarmuustekijät

Arvioinnissa on tunnistettu hyvin erilaisia arviointiin vaikuttavia epävarmuustekijöitä, joiksi mainitaan puutteet luontotyyppiaineiston ajantasaisuudessa, eroavaisuudet Natura-tietolomakkeen ja maastossa kerätyn biotooppikuvioaineiston välillä, haasteet vaikutusalueiden määrittämisessä sekä kävijämäärien ja luvattoman liikkumisen lisääntymisen arvioimisessa.

Vaikutusten merkittävyyden arviointitapa

Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on otettu huomioon vaikutuksen tyyppi, voimakkuus, laajuus, todennäköisyys ja ajoittuminen. Arviointi sisältää tiedon siitä, kuinka suureen pinta-alaan vaikutukset kohdistuvat suhteessa luontotyyppin kokonaispinta-alaan Natura-alueella. Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa ei ole kuvattu luontotyyppien tilassa mahdollisesti tapahtuneita muutoksia sen jälkeen, kun Natura-alue on ehdotettu

liitettäväksi Natura-verkostoon. Lisäksi vaikutusalueiden määrittelyyn liittyvät puutteet aiheuttavat epävarmuutta arvioinnin tuloksiin. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että mainituista puutteista huolimatta vaikutusten merkittävyyden arviointitapaa on kuitenkin oleellisesti parannettu aiempaan Natura-arviointiin verrattuna.

Arvio vaikutuksista Niesaselän Natura-alueen suojelutavoitteisiin

Niesaselän Natura-alueen suojelutavoitteet

Natura-arvioinnin kohteena oleva toiminta ei ole Niesaselän Natura-alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa. Kaavasta aiheutuva lisääntyvä kävijäpaine vaikuttaa negatiivisesti joihinkin luontotyyppeihin. Kaavoituksella voidaan kuitenkin vaikuttaa Natura-alueen suojelutavoitteiden toteutumiseen.

Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit

Lupa- ja valvontavirasto katsoo samoin kuin Lapin ELY-keskus aiemmin antamassaan lausunnossa, että arvioinnissa esitettyjen karttojen mittakaava ja tarkkuus eivät ole riittäviä, jotta niiden avulla olisi mahdollista tarkastella yksittäisiin luontotyyppikuvioihin kohdistuvia vaikutuksia. Poikkeuksena tästä on luontotyyppin lähteet ja lähdesuot alueet, joiden sijainti on esitetty täydennetyssä arvioinnissa aiempaa tarkemmin kartalla.

Aineistoon ja vaikutusalueiden määrittelyyn liittyvistä puutteista huolimatta Lupa- ja valvontavirasto pitää tietoja vaikutusten kohdentumisesta luontotyyppeihin oikeansuuntaisina.

Pikkujoet ja purot

Luontotyyppiin pikkujoet ja purot liittyvää vaikutusten arviointia on tarkennettu Natura-arvioinnissa. Vaikutusmekanismeja ja vaikutusten kohdentumista luontotyyppiin ja on kuvattu ja perusteltu aiempaa yksityiskohtaisemmin. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnissa esitettyyn johtopäätökseen siitä, ettei kaavasta aiheudu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia luontotyyppille.

Lähteet ja lähdesuot

Natura-arvioinnissa on tarkennettu luontotyyppiin lähteet ja lähdesuot kohdistuvien vaikutusten arviointia ja johtopäätöksenä on esitetty, että luontotyyppiin kohdistuvat vaikutukset eivät ole merkittäviä. Arvioinnin mukaan neljä lähdettä sijaitsee luontopolun vaikutusalueella, mutta vain yhden arvioidaan olevan selvästi kulumiselle altis. Lähteiden nykytilasta ei ole kuitenkaan ajantasaista tietoa. Kaavasta mahdollisesti aiheutuvaa liikkumista alueella ei pidetä kuitenkaan merkittävänä, koska luontopolku on lakkautettu, eikä uusia retkeilyreittejä tai matkailutoimintoja osoiteta alueelle.

Lupa- ja valvontavirasto ei yhdy arvioinnissa esitettyyn johtopäätökseen vaikutusten merkittävyydestä, sillä tiedot luontotyyppin nykytilasta ovat puutteellisia, eikä kuvattuja

lieventämistoimia voida pitää riittävinä kaavasta aiheutuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemiseksi. Polun lakkauttamista ei voida pitää lieventämistoimena, eikä lakkauttamisesta johtuvaa vaikutusten vähenemistä ei ole riittävästi perusteltu.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että täsmälliset lieventämistoimenpiteet ovat välttämättömiä lähteet ja lähdesuot -luontotyyppin osalta merkittävien vaikutusten poissulkemiseksi.

Puustoiset suot, aapasuot

Arvioinnin mukaan luontotyypeille puustoiset suot ja aapasuot voi aiheutua vähäisiä vaikutuksia olemassa olevien kelkkareittien lisääntyvästä käytöstä, mutta vaikutusten ei arvioida olevan merkittäviä niiden kohdistuessa vain pieneen osaan luontotyyppien pinta-alasta, eikä uusia kelkkareittejä ei osoiteta alueelle kaavassa. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnissa esitettyyn johtopäätökseen.

Luonnonmetsät

Arvioinnissa on todettu, että luontotyyppi boreaaliset luonnonmetsät kattaa suurimman osan Niesaselän Natura-alueesta ja liikkuminen jalan tapahtuu jokaisen oikeuksien nojalla, sillä alueella ei ole merkittäviä reittejä. Arvioinnin mukaan alle prosentti Natura-alueen luonnonmetsien pinta-alasta sijaitsee lakkautetun luontopolun vaikutusalueella, eikä alueella liikkumisesta aiheutuvia vaikutuksia luonnonmetsiin pidetä merkittävänä. Lupa- ja valvontavirasto pitää arviota luotettavana.

Muut luontotyytit

Lettoihin, silikaattikallioihin, lehtoihin ja luontotyyppiin niukka-keskiravinteiset järvet, joita ei ole mainittu Natura-tietolomakkeella alueen suojeluperusteena, ei arvioida kohdistuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia. Lupa- ja valvontavirasto pitää johtopäätöksiä oikeina.

Lupa- ja valvontavirasto pitää tarkoituksenmukaisena, että arviointi on ulotettu myös neljään edellä mainittuun Natura-tietolomakkeessa mainitsemattomaan luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiin. Näin ollen tietolomakkeen päivittämisen ei arvioida aiheuttavan kaavan toteuttamiselle ennalta arvaamattomia vaikutuksia tai lisähaasteita.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Alueen suojelun perusteena ei ole yhtään lajia.

Yhteisvaikutukset

Täydennetyssä Natura-arvioinnissa on tarkennettu yhteisvaikutusten arviointia lähialueen muiden kaavojen ja niistä seuraavan retkeilyvaikutuksen osalta. Yhteisvaikutusten arviointi on kuitenkin edelleen puutteellinen, koska vaikutusten kohdentumista suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin on kuvattu vain yleisellä tasolla. Yhteisvaikutusten arvioinnissa ei ole myöskään otettu huomioon Natura-alueen tilassa mahdollisesti tapahtuneita muutoksia vuoden 1998 jälkeen, jolloin alue ehdotettiin lisättäväksi Natura-verkostoon.

Yhteisvaikutusten arviointi sisältää lähialueen muiden kaavojen kuvauksen, mutta muita mahdollisia hankkeita tai suunnitelmia, joilla voi olla yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelutavoitteisiin ei ole mainittu.

Lupa- ja valvontavirasto on Hannukaisen kaivoshankkeen Natura-arvioinnista 2.3.2026 antamassaan lausunnossa (LVV-U/21961/2026) katsonut, että arviointi ei antanut edellytyksiä sulkea pois Niesaselän Natura-alueeseen kohdistuvia merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan arvioinnissa ei ollut riittävän tarkasti määriteltä, mihin suojeluperusteisiin vaikutukset voivat kohdistua. Arvioinnin puutteiden vuoksi kaivoshankkeen yhteisvaikutuksia ei voida tässä vaiheessa ottaa huomioon Ylläksen osayleiskaavan uudistamisen Natura-vaikutusten arvioinnissa.

Lieventävät toimenpiteet

Lapin ELY-keskus on kaavan aiemmasta Natura-arvioinnista 5.11.2024 antamassaan lausunnossa todennut, että arviointi ei sisältänyt lieventävien toimenpiteiden asianmukaista kuvausta luontotyyppin lähteet ja lähdesuot osalta ja että arviointia tulee täydentää sen sekä muiden mahdollisesti yhteisvaikutustarkastelussa esille nousevien luontotyyppien osalta.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, ettei täydennettyä Natura-arviointia voida pitää asianmukaisena lieventävien toimenpiteiden osalta. Arvioinnissa ei ole kuvattu riittävällä tarkkuudella lieventämistoimenpiteitä, jotka ovat tarpeen luontotyyppiin lähteet ja lähdesuot kohdistuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemiseksi. Arvioinnissa on suositeltu luontotyyppin tilan seuranta, mutta siinä ei ole kuvattu, miten seuranta toteutetaan.

Euroopan komission ohjeen (2021) mukaan erityisesti toimenpiteitä, jotka eivät ole toiminnallisesti osa hanketta, ei pidä katsoa lieventäviksi toimenpiteiksi, sillä ne eivät sinänsä vähennä hankkeen kielteisiä vaikutuksia. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että jo toteutettua polun lakkauttamista ei voida pitää lieventämistoimenpiteenä.

Lieventävien toimenpiteiden täsmällinen kuvaus on merkittävää arvioinnin johtopäätösten kannalta. Jotta merkittävästi heikentävien vaikutusten aiheutumatta jäämisestä ei jää epäilyä, luontotyyppin lähteet ja lähdesuot osalta on suunniteltava ja toteutettava täsmälliset lieventämistoimenpiteet lähteiden luonnontilan suojaamiseksi sekä seurattava toimenpiteiden vaikutuksia. Lieventävien toimenpiteiden toteuttamisesta ja niiden riittävydestä tulee saavuttaa yhteisymmärrys Metsähallituksen kanssa ennen kaavan hyväksymistä.

Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnissa esitettyyn johtopäätökseen siitä, ettei muihin suojeluperusteena oleviin luontotyyppihin kohdistuu merkittäviä vaikutuksia, eikä lieventämistoimien yksityiskohtainen kuvailu ole siten tarpeen niiden osalta.

Seuranta

Natura-arvioinnissa seurannalla varmistetaan lieventävien toimenpiteiden täytäntöönpanon onnistuminen (Komission tiedoksi C (2021) 6913 Final). Seuranta on kohdennettava niihin suojeluperusteisiin, joiden heikentyminen on poissuljettu lieventävillä toimenpiteillä. Seurantasuunnitelma on oleellinen osa sellaista Natura-arviointia, jossa muuten mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia lievennetään. Seurantasuunnitelman tulee sisältää odotettujen tulosten eli hypoteesien asianmukaisen dokumentoinnin.

Seurannalla ei voida korvata sitä, että Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn perusteella merkittävien vaikutusten syntymättä jäämisen on oltava varmaa (EUTI C-239/04, C-142/16). Tästä huolimatta Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että seuranta on riittävän laaja havaitsemaan myös yllättäviä vaikutuksia.

Natura-arvioinnista puuttuu yksityiskohtainen seurantasuunnitelma, jota Lapin ELY-keskus on edellyttänyt aiemmin tehdystä Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa luontotyyppin lähteet ja lähdesuot osalta sekä muiden yhteisvaikutusten tarkastelussa mahdollisesti esille nousevien luontotyyppien osalta. Suunnitelman laatimista ei voida jättää myöhempään ajankohtaan vaan sen tulee olla osa Natura-arviointia. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että luontotyyppin lähteet ja lähdesuot osalta tulee laatia seurantasuunnitelma, jonka tulee olla kaavaselostuksen liitteenä.

Kaavan yhteisvaikutusten tarkastelun mukaan Natura-alueen muihin suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ei arvioida kohdistuvan merkittävästi heikentäviä vaikutuksia, eikä lieventämistoimenpiteiden seurantasuunnitelmaan ole siten tarpeen sisällyttää muita luontotyypejä.

1.3 Lupa- ja valvontaviraston johtopäätös Natura-arvioinnista

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankkeelle voi myöntää luvan tai suunnitelman hyväksyä vain, kun Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin kohdistuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja (LSL 39 §).

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vaikka arviointia ei ole laadittu kaikilta osin asianmukaisesti, voidaan lähteitä ja lähdesoita koskevat lieventämistoimet toteuttamalla varmistua riittävästi siitä, ettei Natura-alueen koskemattomuus vaarannu.

Asian käsittelijät

Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Saara Heräjärvi ja ratkaissut ylitarkastaja Riikka Juutinen. Lausunto on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on lausunnon viimeisellä sivulla.

Suoritemaksu

Suoritemaksu on 1494 euroa.

Luonnonsuojelulain 35 §:n 2 momentin mukainen Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista on Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 annetun valtioneuvoston asetuksen (1177/2025) liitteen mukaan maksullinen julkisoikeudellinen suorite, josta Lupa- ja valvontavirasto perii ajankäyttöön perustustuvan maksun 83 e/tunti. Lausunnon valmisteluun on käytetty 18 tuntia.

Tiedoksi

Metsähallitus, kirjaamo

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/94172/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/94172/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heräjärvä Saara 11.09.2026 13:00

Ratkaisija Juutinen Riikka 11.09.2026 13:16